

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta

Viite: STM057:00/2016

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamista koskeva laki. Lailla kumottaisiin voimassa oleva yksityisistä sosiaalipalveluista annettu laki ja yksityisestä terveydenhuollosta annettu laki. Lain tarkoitus olisi varmistaa sosiaali- ja terveyspalveluja käyttävän asiakkaan tai potilaan asiakas- ja potilasturvallisuus, varmistaa laadultaan hyvät palvelut sekä edistää palvelun tuottajan ja viranomaisten välistä yhteistyötä. Tehy pitää esitysluonnosta pääosin kannatettavana.

Soveltaminen kaikkiin palveluntuottajiin

Tehy pitää esitystä lain soveltamisesta kaikkiin palveluntuottajiin kannatettavana. Lakiluonnoksessa todetaan että, yhteisellä lailla voidaan paremmin tukea sosiaali- ja terveyspalvelujen integraation toteutumista.

Lain soveltaminen itsenäisiin ammattiharjoittajiin on myös pääosin perusteltua. Tosin myöhemmin laissa kuvatut rekisteröitymiseen liittyvät velvoitteet saattavat joiltain osin olla yksittäiselle ammatinharjoittajalle kohtuuttomia esim. omavalvontasuunnitelman laatiminen tilanteissa, joissa yrittäjän pääasiallinen toiminta tehdään toisen kotona, eri toimipisteissä, kuten erityiskouluissa tai toisen palveluntuottajan tiloissa esim. lasten terapeutit. Rekisteröitymismenettelyt tulee räätälöidä suhteessa palvelutoiminnan laajuuteen, huomioiden myös itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivien palveluntuottajien asema.

Rekisteröitymiseen, julkiseen tietopalveluun tai viranomaisen tiedonsaantioikeuteen liittyvät kustannukset eivät saa muodostua yksittäiselle ammatinharjoittajalle tai pienelle yrittäjälle kohtuuttomiksi.

Oppilaitosten klinikatoiminta esitetään kuuluvan myös tämän lain piiriin. Palvelujen tuottamista varten tulisi perustaa yhtiö. Tehyn näkemyksen mukaan tämä on kannatettavaa ja perusteltua. Tämä varmistaisi, että tilat, toiminnan tarkoitus ja henkilöstön osaaminen esim. opetushenkilöstön riittävä resursointi sekä tarpeeseen nähden tarvittava ammattiosaaminen, arvioitaisiin toiminnan aloittamisen yhteydessä.

Lakiesityksen mukaan henkilöstövuokrausyritykset olisivat lain soveltamisen ulkopuolella. Myös tämä on Tehyn näkemyksen mukaan perusteltua, koska henkilöstövuokrausyritykset eivät tuota sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Vastuullinen palveluntuottaja joutuu määrittelemään käyttämänsä henkilöstön kelpoisuuden oman rekisteröitymismenettelyn yhteydessä eli ei saisi käyttää muunlaista henkilöstöä tai henkilöstörakennetta kuin luvan saamisen yhteydessä on ilmoitettu.

Pykälän 3 § momentin mukaan valtion ylläpitämät sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköt (esim. Niuvanniemi ja Vanha Vaasa) eivät kuulu tämän lain piiriin. Tämä on ko. yksiköiden toiminnan luonne huomioon ottaen perusteltua. Tehy pitää kuitenkin tärkeänä, että vastaanottokeskusten toimintaa liittyvä terveydenhuollon ohjeistus ja valvonta tulisi määrätä esim. maakunnan palvelulaitosten

tehtäväksi, koska terveydenhuollon toiminnan osalta vastaanottokeskuksissa on tällä hetkellä ollut runsaasti puutteita ja tietämättömyyttä terveydenhuoltoon ohjaavan lainsäädännön velvoitteista.

Muuten terveystieteellisten ja sosiaalipalvelujen käsitteet luonnoksessa laajasti kuvattu ja kattavat.

Asiakas- ja potilasturvallisuus

Tehyn näkemyksen mukaan palveluntuottajalle (5 §) asetetut ehdot varmistavat osaltaan asiakas- ja potilasturvallisuutta. Lakiehdotuksen mukaan valvonta tulee painottumaan jo rekisteröintivaiheeseen, kun toimintaedellytykset kuvataan laajasti. Ehdotukset ovat kattavia ja pääosin kannatettavia. Tehy korostaa sitä, että toimintaedellytyksissä (5-9 §:t) tulee erityisesti kiinnittää huomiota monialaiseen johtamiseen. Kun sosiaali- ja terveystieteelliset integroituvat, niin tarvitaan palvelutoiminnan monialaista johtamista, joka pystyy arvioimaan henkilöstön osaamista suhteessa palvelutoimintaan ja asiakastarpeeseen. Erityisesti tällä hetkellä puutteita on sosiaalipalveluiden alla toteutettavassa terveydenhuollon toiminnassa. On tilanteita, joissa terveydenhuollon toimintaa esim. lääkeshoidon kokonaisuutta ei johdeta lainkaan (ei ole nimetty kenenkään vastuulle). Voi olla nimellinen vastuuhenkilö, mutta käytännössä terveydenhuollon toimintaa sosiaalipalvelujen yksikössä ei johdeta kukaan. Tähän tarvitaan hoito- ja terveystieteellistä osaamista ja koulutuksen saanut esimies, joka johtaa toimintaa toimintayksikön arjessa.

Hoitotyön johtajan merkitys korostuu myös pykälissä 7 ja 8. Monialaisen henkilöstön osaamisen varmistamisen kannalta toimintayksikön johtajalla tulee olla käsitys ammattihenkilöiden tutkintojen tuottamasta ydinosaamisesta, työnjakomalleista sekä täydennyskoulutusmahdollisuuksista. Lisäksi Tehyn näkemyksen mukaan, osana toiminnan johtamisen toimintaedellytyksiä, toimintayksiköiltä tulee edellyttää osaamista alan opiskelijoiden kliinisen harjoittelun ohjaamisen sekä ammatillisen kehittämistoiminnan koordinointiin. Tämä on välttämätöntä toimintatapojen kehittämiseksi sekä näyttöön perustuvien käytäntöjen käyttöön ottamiseksi.

Tehy pitää tärkeänä, että omavalvonta suunnitelma on edelleenkin julkinen ja asiakkaiden nähtävillä. Se lisää osaltaan potilasturvallisuutta.

Potilasasiain johtajan nimeäminen voi olla yksittäiselle ammatinharjoittajalle haastavaa (lähinnä löytää sopiva ja sitoutunut henkilö). Maakunnan palvelulaitos voisi koordinoita tätä toimintaa ja tarjota portaalin mahdollisista potilasasiain johtajista, joiden kanssa palveluntuottaja voisi tehdä sopimuksen.

Johtaminen

Tehy edellyttää, että lakiesitykseen sosiaali- ja terveystieteellisten palvelujen tuottamisesta säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveystieteellisten palvelujen integraation edellyttämästä johtamisen kokonaisuudesta.

Toimintaedellytyksissä (erityisesti 7-8 §) tulee huomioida palveluyksiköiden velvoite opetus-, kehittämis- ja tutkimustoimintaan sekä sen edellyttämään monialaiseen osaamiseen yksikön johtamisessa. Siksi lain yksityiskohtaisiin perusteluihin tulee lisätä kirjaus hoitotyön johtamisen edellytyksistä seuraavasti 8 §:n 2 ja 3 momentteihin:

Hoitotyön johtaja vastaa hoitotyön ammatillisesta johtamisesta sekä hoitotyön ja terveystieteellisen asiantuntijatyön ja kehittämis- ja tutkimustoiminnan johtamisesta ja koordinoinnista. Hoitotyön johtaja vastaa siitä, että integroitu sosiaali- ja terveystieteellinen palvelutoiminta on asiakkaiden palvelutarpeiden mukaista,

asiakslähtöistä ja että hoitotyön käytännöt perustuvat parhaaseen saatavilla olevaan tietoon. Lisäksi hoitotyön johtaja vastaa hoitotyön laadun, turvallisuuden sekä vaikutusten ja seurannan arvioinnista.

Yhteinen palveluyksikkö

Tehyn näkemyksen mukaan yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus ei kaikilta osin vähennä palvelun tuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä tai paranna mahdollisuutta valvoa toimintaa. Kuitenkin niiltä osin kun samankaltaisen palvelutoiminnan osalta edellytetään samoja toimintaedellytyksiä, voi hallinnollisen työn määrä vähentyä. Yhteinen palveluyksikkö mahdollistaa suurelle palveluntuottajalle rekisteröinnin hoitamisen keskitetysti, myös päätökset ovat yhteneväisiä. Tämä on parannus nykytilanteeseen, jossa eri Avi:en alueilla päätökset ja niihin liittyvät perustelut voivat vaihdella.

Rekisteröinnin yhteydessä toimitettavat laajat tiedot palvelutoiminnan sisällöstä parantavat mahdollisuutta valvoa. Taloudellisten edellytysten tarkastelu lisää osaltaan valvonnan mahdollisuutta. Tosin yksittäisen ammatinharjoittajan kyseessä ollessa elinkeinotoiminnan tulot ovat käytännössä henkilön ansiotuloja. Tässä täytyy varmistaa riittävä yksityisyyden suoja.

Tehyn näkemyksen mukaan viranomaisen keinot ovat pääosin riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta. Laiminlyöntimaksu ja rekisteristä poistaminen lisäävät valvonnan keinoja.

Muuta:

Julkisen tietopalvelun rakentamien voi olla lakiesityksen aikatauluun nähden liian haasteellinen. Sen rakentamiseen arvioidut kustannukset ja resurssitarpeet viranomaiselle ovat työmäärään nähden riittämättömät. Vaarana on, että kustannukset valuvat palveluntuottajien maksettaviksi. Tästä syystä maksuperusteita erikokoisille palveluntuottajille on arvioitava huolella. Yhteinen tietopalvelu ei saa lisätä kohtuuttomasti pienten toimijoiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien maksuosuuksia (ei saa muodostua esteeksi markkinoilla toimimiselle). Haasteena on myös julkisten palveluntuottajien kyky tuottaa suunnitellussa ajassa toimintayksikköä ja palvelutoimintaa osoittavia tietoja, koska näitä on kerätty vaihtelevasti eri vastuutahojen toimesta tai tietyin osin ei lainkaan.

Valmistelussa on huomioitu Tehyn yhteistyöjäsenjärjestöjen ja Tehyn yrittäjäjaoston kannanotot.

Helsinki 9. marraskuuta 2016

Rauno Vesivalo
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja:

Kirsi Markkanen
kehittämispäällikkö
Tehy ry
kirsi.markkanen@tehy.fi

Anna Kukka
työympäristöasiantuntija
Tehy ry
anna.kukka@tehy.fi

